

Kirkko ja kristinuskon alkuajat

Pekka Ervastian esitelmä 6/11 1910

Voidaksemme muodostaa itsellemme yleispätevän käsityksen siitä, mitä kirkko on, meidän täytyy olla yhtä mieltä siitä ja tietää ensin tosiasioihin nojautuen, mitä uskonto ja uskonnollinen elämä on. Meidän täytyy palauttaa mieleemme moni sellainen tosiseikka, joihin me teosofeina, varsinkin teosofisia tutkimuksia tehden, olemme tutustuneet ja joista myös alituisesti olemme puhuneet. Meidän täytyy palauttaa mieleemme muutamia tällaisia tosiseikkoja osataksemme ottaa oikean lähtökohdan, jonka mukaan sitten voimme arvostella ja samalla ymmärtää omaa nykyistä kristinuskoaamme ja kirkkoa.

Kun tahdomme ensiksi muistuttaa mieleemme, mitä uskonto on, ja mitä sen yhteydessä kristinuskko on, aivan yleispätevältä, tieteelliseltä kannalta, niin meidän itse asiassa tulee torjua luotamme väärinä kaksi käsitystä, jotka meidän aikanamme ovat yleisiä ja joista varsinkin toinen on uudempi ja voittaa paljon alaa meidänkin aikanamme. Nämä kaksi erehdystä ovat ensiksikin materialistinen erehdys siitä, mitä uskonto on, siis uskonkäsitteen suhteen, ja sitten tavallinen kristillinen erehdys siitä, mitä kristinuskko on ja myöskin, mitä uskonto on, ja sen ohessa erityisesti, mitä kristinuskko on.

Tuo materialistinen erehdys uskonnosta on lyhyesti sanoen se, joka aivan äskettäin täällä Helsingissä, ei suomen- vaan ruotsinkielellä tuli edustetuksi, kun eräs tunnettu tohtori Lagerborg piti esitelmän ruotsalaisessa ylioppilasyhdistyksessä "Prometheus". Hän toi silloin esille tuon materialistien taholla tavallisen käsityksen uskonnosta. Tämän käsityksen mukaan uskonto on lyhyesti sanoen seuraavaa: uskontoa yleispätevässä, yli-inhimillisessä merkityksessä ei ole; on ainoastaan olemassa

uskontoja. Nk. uskontoja on aina ollut ja niitä näkyy vieläkin olevan. Näitä uskontoja on erilaisia, eri kehitysasteilla, mutta jokainen uskonto on aina yhteiskunnallinen eli sosiaalinen ilmiö. Uskonto on suurelle ihmisryhmälle yhteinen sovittu tapa palvella jumalaa tai jumalia, yhteinen, ulkonainen tapa suorittaa tiettyjä juhlamenoja, joitten avulla sanotaan sitten palveltavan jumalaa, joitten avulla lepytetään jumalaa tai päästään hänen suosioonsa. Tämä on uskonto materialistien mielestä. Mitään muuta uskontoa ei heidän mielestään ole olemassa. Uskonto on aina yhteiskunnallinen, ulkonainen ilmiö. Se on aina samalla jonkinlainen kirkko tai seurakunta, jolla on yhteinen tapa palvella jumalaa tai jumalia. Tämä on materialistien mielestä uskonto.

Mitä me tähän sanomme? Onko tämä määritelmä tosiasiaan kanssa yhtäpitävä? Onko tämä käsitys uskonnosta tosiasioihin perustuva, vai onko se mielikuvitusta? Meidän täytyy tunnustaa, että se epäilemättä on kannattajainsa, olkoot he kuinka tieteellisiä tahansa, mielikuvitusta, sillä vaikka on kyllä totta, että ulkonaisessa uskonnossa aina jollakin tavoin palvellaan jumalaa tai jumalia, niin on yhtä totta, että uskonnollinen elämä ja uskonto sinään ei suinkaan rajoitu tähän ulkonaiseen jumalanpalvelukseen, vaan uskonnossa itse asiassa on aivan toinen sisältö. Meidän aikanamme on paljon ruvettu tutkimaan uskontoa toiselta, sisäiseltä kannalta, ei ainoastaan ulkonaisena, yhteiskunnallisena ilmiönä, vaan juuri yksityisenä, individuellina, yksilökohtaisena, sielutieteellisenä ilmiönä. Materialistit sanovat nimenomaan, että sellaista uskontoa ei ole. Mutta tosiasiat puhuvat tätä vastaan. Tosiasiat näyttävät meille, ja sen todistaa uudenaikainen tutkimus, että on juuri olemassa yksilökohtainen sielutieteellinen ilmiö, jota voi sanoa syystä uskonnoksi. On nimittäin olemassa uskonnollinen kokemus. Uskonto ei ole vain ulkonaista, vaan uskonto on sisäistä elämää. Uskonto on muuta kuin ihmisen jokapäiväinen, persoonallinen elämä.

Meillä on kuinka paljon esimerkkejä tahansa sekä nykyajalta että entisiltä ajoilta siitä, että aina on ollut ihmisiä, joilla on ollut sielullisia, sisäisiä kokemuksia, joita voidaan sanoa uskonnollisiksi, koska ne eivät ollenkaan sovi tavallisiin jokapäiväisen elämän kokemuksiin. Näitä tällaisia kokemuksia kutsutaan sitten uskonnossa eri nimillä: herämykseksi, mielenmuutokseksi, pyhitykseksi. Tällaisin sanoin määrittellen näitä sisäisiä, sielullisia kokemuksia. Eivät ainoastaan kristityt ole sellaisia kokemuksia tehneet, vaan niitä kokemuksia on tehty kaikkien uskontojen piirissä. Meillä on kertomuksia muhamettilaisista yhtä hyvin kuin buddhalaisista, hindulaisista yhtä hyvin kuin kristityistä, kuinka he ovat kokeneet sisäisiä, mystisiä, sielullisia kokemuksia, ilmiöitä, jotka nousevat tavallisen jokapäiväisen elämän yläpuolelle, ja silminnähtävän selvästi todistavat sille, joka niitä kokee, että on olemassa toinen elämä kuin tämä tavallinen persoonallinen jokapäiväinen elämä, että on olemassa elämää fyysisen ruumiin ulkopuolella, että on olemassa elämää persoonallisen tajunnan ulkopuolella, että ihminen saattaa uppoutua suurempaan, mahtavampaan elämän tuntemiseen, kuin mitä hän suorastaan inhimillisenä olentona muuten on kokenut. Tämä on nykyään yhä enemmän alaa voittava, myöskin tieteellinen, korkeampi käsitys uskonnosta. Uskonto on sisäinen, sielullinen ilmiö, koska ihmiset ovat tehneet kokemuksia uskonnollisella alalla. Siis tuo materialistinen käsitys on väärä.

Mutta teosofeina me olemme oppineet vielä enemmän. Teosofeina me olemme oppineet, että nämä kokemukset, joita ihmiset voivat tehdä uskonnollisella alalla, eivät ole satunnaisia, silloin tällöin joskus ilmeneviä ilmiöitä, tai ilmiöitä, joita ei olisi koskaan tutkittu, jotka voisivat olla erilaisia eri ihmisillä, vaan me olemme teosofeina oppineet vielä senkin, että nämä ilmiöt ovat yhtä vanhat kuin itse ihmiskunta, että siitä saakka kun ihminen on pyrkinyt totuuteen, siitä saakka kun ihminen on tuntenut halua tietää

jotakin elämästä, siitä saakka on ihminen myös voinut kokea näitä yliaistisia, yliluonnollisia henkisiä kokemuksia, ja siitä saakka on myös tutkittu näitä ilmiöitä. Itse asiassa me teosofeina olemme oppineet, että näitä uskonnollisia ilmiöitä on tutkittu alusta saakka, ja että on suorastaan olemassa aivan tieteellinen järjestelmä, joka käsittelee tällaisia kokemuksia, jossa kaikki kokemukset on luokiteltu ja lajiteltu ja jossa on aivan huomattu ja tutkittu, että kaikki kokemukset ovat samanlaisia kaikilla ihmisillä. Ne aivankuin nousevat aste asteelta korkeammiksi, merkillisemmiksi, mutta ne ovat aina samanlaisia samoilla asteilla.

On siis itse asiassa olemassa tiede – me sanomme: salainen tiede – joka on näitä asioita tutkinut ammoisista ajoista saakka. Ja tämän tieteen valossa nämä kaikki uskonnolliset kokemukset ovat aivan yleisinhimillisiä, ovat aivan kaikista ajoista ja paikoista ja eri uskonnoista riippumattomia. Täytyy aivan tehdä ero ulkonaisen uskonnon ja sitten sisäisen, salaisen uskonnon välillä, ulkonaisen jumalanpalveluksen – jopa vielä ulkonaisen maailmankatsomuksen – välillä, ja sitten sisäisen, salaisen kokemuksen välillä. Itse asiassa me teosofeina sanomme, että uskonto sisäisessä merkityksessä on tiedettä. Ainoastaan ulkonaisimmin katsoen uskonto on jumalanpalvelusta, erityisten menojen suorittamista. Se on uskonnon kaikista ulkoisin kuori. Sisempi muoto on uskontofilosofia erilaisina maailmankatsomuksina ja erilaisina uskontoina, ja kaikista sisimpänä uskonto on todellista henkistä kokemusta. Näin me teosofeina olemme uskonnosta oppineet, ja tämä kanta, vaikkei se tässä viimeisimmässä muodossaan ole saanut vielä aivan yleistä tunnustusta, kuitenkin voittaa yhä enemmän alaa. Ja tieteellisesti voisi sanoa olevan jo myönnetty, että on olemassa uskonnollisia, sielullisia kokemuksia. Siis meillä täytyy olla tämä käsitys uskonnon yleispätevyydestä, uskonnosta todellisena, inhimillisenä ilmiönä. Meillä täytyy olla tämä

käsitys uskonnon arvosta, ennen kuin me voimme tutkia uskonnollisia ilmiöitä.

Ja sitten on olemassa tuo toinen erehdys, kristillinen erehdys uskonnon suhteen, kristinuskon suhteen. Mikä on tämä kristillinen erehdys? Se on siinä, että kristityt uskovaiset uskovat enimmäkseen, miltei yksinomaan, että vaikka on olemassa toisia uskontoja, niin oikeastaan ei ole olemassa muuta kuin yksi todellinen uskonto, nim. kristinusko. Kristityt aivan kasvavat siihen käsitykseen, että heidän kristinuskonsa on, jollei ainoa, ainakin paras, ainakin merkillisin, ainakin poikkeavin kaikista muista siinä suhteessa, että muut uskonnot ovat ihmistekoa, mutta kristinusko on erityisesti jumalan ilmoittama. Tämä käsityshän on aivan yleinen kristityillä. Sentähden me tunnemme sääliä pakanoita ja epäuskoisia kohtaan, tahtoisimme heidät käännättää, saattaa heidät kristityiksi, koska kristinusko on ainoa, joka voi viedä ihmiset totisen jumalan luo, koska kristinusko on ainoa, joka voi viedä ihmiset pelastukseen. Me tiedämme, että niinkin etevä historioitsija ja kristinuskon tuntija kuin professori Harnack Berliinissä on lausunut, että kun oikein tulee kysymys uskonnosta ja ihmisen uskonnollisesta tarpeesta, silloin ei voi tulla kysymykseen muut uskonnot kuin kristinusko, sillä kristinusko yksin voi tyydyttää ihmisen tosi sisäisiä tarpeita. Ja miksikä muka? Sentähden, että kristinusko tuo pelastuksen sanoman, sentähden, että kristinusko opettaa jumalan rakkautta tuossa erityisessä, merkillisessä merkityksessä, jumalan rakkautta siinä muodossa, että itse hänen oma poikansa on antanut henkensä ja elämänsä ihmiskunnan puolesta ja vetänyt rakkautellaan ihmiset jumalan luo. Me tiedämme, että kristinuskon ydinoppi ja keskusaate on tämä pelastusoppi, Jeesus Kristuksen pelastustyö, kuinka hän on pelastanut ihmiskunnan.

Kristityt vastustavat teosofiaa. Usein kuulemme, kuinka uskovaiset moittivat teosofiaa siitä, että teosofia on

Antikristuksen oppia. Se on kirkon vastustaja, se on kristinuskon vihollinen sentähden, että se tulee toimeen kehitysoppinsa avulla ilman jumalaista vapahtajaa, ilman Jeesus Kristusta. Se koettaa vetää ihmisiä mukanaan jumalan, totuuden luo ilman vapahtajaa, ja sentähden se on kristinuskon oikea vastustaja. Niin kristityt uskovaiset arvostelevat teosofiaa. Ja meidän täytyy todella syystä kysyä, onko heidän sanoissaan perää, onko se totta, että kristinuskon oppi ihmiskunnan pelastuksesta ja vapahduksesta on uutta ja ennen kuulumatonta? Onko se aivan uutta, ihmeellisellä tavalla ennenkuulumatonta, ja onko se todella itse elämän ja totuuden kannalta totuus? Onko se merkillisempi, mystisempi totuus kuin mitä ennen koskaan on ilmoitettu, että on olemassa vapahtaja, joka pelastaa ihmiskunnan?

Ensiksi silloin kiinnitämme huomiomme siihen, onko tämä oppi vapahtajasta, ihmiskunnan pelastuksesta vapahtajan avulla, uusi ja ennen kuulumaton, onko se kristillinen aivan erityisellä tavalla, eikö siitä ole ennen mitään tiedetty? Ja sitten toiseksi täytyy meidän kysyä: kuinka on todellisuudessa; voiko ihminen tietää, kuinka todellisuudessa on asiain laita? On yhdentekevää, onko jokin oppi kristitty tai buddhalainen tai mikä tahansa, mutta onko se tosi? Jos oppi on tosi, silloin on aivan sama, millä nimellä sitä kutsutaan.

Ensiksi, onko tuo ns. kristillinen oppi Jeesus Kristuksen pelastuksesta, hänen syntymästään, eli jumalan pojan syntymästä maan päälle, yksinomaan kristinuskolle kuuluva oppi? Mitä sanovat tähän ne tiedemiehet, ne tutkijat, joita kutsutaan ja jotka kutsuvat itseään komparatiiviksiksi mytologeiksi, vertaileviksi mytologeiksi eli tarun tutkijoiksi, mitä he sanovat tähän kysymykseen? He vastaavat: on erehdystä luulla, että kristinuskko olisi tuonut mitään erityisesti uutta. Sillä kun he ovat tutkineet sekä eläviä että kuolleita uskontoja, niin he ovat huomanneet, että kaikissa uskonnoissa on aina opetettu samoja oppeja. Kaikissa uskonnoissa on juuri

opetettu myös tuollaisesta vapahtajasta, joka on syntynyt maan päälle, vapahtajasta, joka täällä on elänyt, kuollut, käynyt tuonelassa, kuolleitten valtakunnassa ja noussut taas ylös kuolleista. Tämän opin me huomaamme kaikissa uskonnoissa. – Ottakaamme joitakin esimerkkejä.

Meidän kristikuntamme viettää Kristuksen syntymää joulukuun 24. tai 25. päivänä, ja me luulemme tietysti silloin kristikunnassa, että me vietämme aivan erityistä kristillistä juhlaa, jota ei koskaan ennen ole vietetty, josta ei koskaan ennen ole tiedetty. Ja kuitenkin on aivan merkittävästi totta, että tällaista juhlaa on aina kaikissa uskonnoissa vietetty. Vanhassa Intiassa annettiin lahjoja toinen toisilleen, varsinkin kukkia, seppeleitä, köynnöksiä, ja koristettiin taloja niillä. Vanhassa Persiassa vietettiin joulukuun 25 päivää heidän vapahtajansa ja jumalansa Mithran syntymäjuhla. Silloin hän syntyi, sitten hän eli, sitten hän astui tuonelaan, sitten hän nousi ylös. Tämän vapahtajan syntymäjuhlaa vietettiin joulukuun 25. päivänä. Sitten me tiedämme, että vanhassa Egyptissä vietettiin joulukuun 25. päivänä heidän vapahtajansa Horuksen syntymää. Horus oli Isis-neitsyeen, Isis-jumalattaren poika. Hän oli ihmiskunnan vapahtaja, hän oli egyptiläisten vapahtaja; ja merkittävä tosiasia on se, että tänä samana joulukuun 25. päivän aamuna, jouluaamuna, kannettiin aina vanhassa Egyptissä kaupungeissa ympäri juhlasaatoissa Horus-lapsen kuvaa kansan ihailtavaksi ja palveltavaksi. Aivan samalla tavalla tehdään tänä päivänä katolisessa Roomassa. Siellä myös jouluaamuna kannetaan ympäri Jeesus-lapsen kuvapatsasta.

Sitten meillä on vielä toisia esimerkkejä. Vanhassa Perussa oli vapahtaja Viracocha. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin niinkään joulukuun 25. päivänä. Vanhassa Meksikossa atzteekeilla oli vapahtaja Quetzalcoatl. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin niinkään joulukuun 25. päivänä. Vanhoilla skandinaaveilla oli jumala Frey, ja hänen

syntymäjuhlaansa vietettiin joulukuun 25. päivänä. Vanhassa Syyriassa oli jumala Adonis. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin joulukuun 25. päivänä. Vanhassa Kreikassa oli vapahtajana Baccus, valon ja elämän jumala Baccus. Hänen syntymäjuhlaansa vietettiin myös joulukuun 25. päivänä. Ja sitten vanhassa Roomassa oli juhla joulukuun 25. päivänä. Silloin vietettiin syntymäjuhlaa, jota kutsuttiin latinankielellä natalis solis invictis. Tämä merkitsee suomeksi "voittamattoman auringon syntymäpäivä". Ja tämä nimi selitti tiedemiehille, noille vertaileville mytologeille, heidän mielestään selvästi, mistä oli kysymys. "Aa", he sanoivat, "natalis solis invictis" voittamattoman auringon syntymäpäivä! Niin tosiaanakin, joulun aikana aurinko syntyy uudestaan, joulun aikana todella on pimeyden valta murrettu. Sitä ennen ovat päivät tulleet yhä lyhemmiksi, yöt pitemmiksi, niin että luonto pelkää, että valo kokonaan poistuu. Silloin äkkiä syntyy taas valo uudestaan talven tasauspäivänä; silloin syntyy valo uudestaan, aurinko syntyy uudestaan, vapahtaja taas syntyy maailmaan, sillä auringosta tulee lämpö, se on meille elämä!

"Siis", sanoivat nuo vertailevat tutkijat, "siis me huomaamme: kaikissa uskonnoissa puhutaan vapahtajasta, kaikissa uskonnoissa on aina vietetty hänen syntymäpäiväänsä jouluna! Mikä on selvempää, kuin että tämä kaikki on tarua." – Sentähden he kutsuvat itseään mytologeiksi, tarujen tutkijoiksi, ja tiedettään mytologiaksi. – "Ei ole olemassa mitään vapahtajaa, ei niitä ihmisinä ole ollut olemassa, vaan kaikki tämä on aurinkotarua. Se on aurinko, jonka syntymäjuhlaa on vietetty jouluna. Sitä on kaikissa uskonnoissa vietetty. Kristinusko on myös yksi noita uskontoja, noita vääriä uskontoja, joissa tietysti on palveltu aurinkoa, koska aurinko on ainoa, jota voi palvella, ainoa jumala, josta me tiedämme. Luonnollista on, että ihmiset ovat sitten aurinkoa palvelleet, hänen syntymäjuhlaansa viettäneet."

Näin selittivät vertailevat mytologit ja he antoivat tukea

siis materialistiselle käsitykselle. Mutta sittemmin on tieteellinen historiallinen tutkimus todistanut, että esim. Buddha, joka syntyi neitsyeestä Maajaasta, on aivan epäilemättä historiallinen henkilö. Myöskin pidetään nykyään aivan todistettuna, että esim. Jeesus Kristus on historiallinen olento. Meillä on siis nyt ainakin kaksi merkillistä ihmistä, joita on kutsuttu vapahtajiksi, joita on palveltu vapahtajina; meillä on siis ainakin kaksi, jotka todella ovat olleet olemassa. Kuinka tämä on selitettävissä? Jos kaikki on vain aurinkotarua, niin kuinka sitten kuitenkin on vapahtaja-ihmisiä ollut olemassa? Tähän kysymykseen ei voi vastata muu kuin se teosofinen tutkimus, joka tuolta uudelta, korkeammalta kannalta katselee kaikkia uskonnollisia ilmiöitä ja kaikkia uskontoja. Teosofia yksin voi meille selittää tämän pulman. Ja teosofia sanoo, kuten tiedämme: on kyllä aivan totta, että on olemassa tuollainen symboliikka, tuommoinen aurinkotarua, se on aivan totta, sillä se perustuu luonnon tosiasioihin. On aivan totta, että ikäänkuin yhteisestä sopimuksesta on kaikissa uskonnoissa valittu juhlapäiväksi tuo joulukuun 25. päivä, talven tasauspäivä. On aivan luonnollista, että se päivä on valittu, koska se perustuu siihen tosiseikkaan, että valo silloin syntyy uudestaan. Mutta tämä ei ole ainoastaan fyysinen asia. Se on symboliikkaa, se on samalla vertauskuva siitä henkisestä valosta, joka voi syntyä. Ja mitä tulee näihin vapahtajiin, niin me tiedämme, että teosofinen tutkimus juuri selittää, että niitä on tietenkin ollut olemassa. Jokaisessa uskonnossa on ollut olemassa tällainen keskushenkilö, vapahtaja, jokaisessa uskonnossa on ollut olemassa joku jumala, ihminen, jota on palveltu. Sanokaamme sitten, että jumala on ilmoittanut itsensä monta kertaa maailmassa, mikä on tietenkin totta. Jos jumalalla tarkoitamme rakkautta, yhteistä elämää, sitä henkeä, joka on kaiken takana, niin hän on tietenkin ilmoittanut itsensä eri aikoina eri ihmisissä, eri ihmisten välityksellä. Hän on käyttänyt aivankuin eri ihmisiä välikappaleenaan, sanottakoon

häntä sitten Häneksi tai "Se"ksi tai miksi tahansa. Eri ihmiset ovat silloin eri aikoina ilmentäneet jumalaa eri ihmisille. Tämä on tietenkin totta. Tai sitten voi sanoa toiselta kannalta, että eri aikoina eri paikoissa on aina ollut ihmisiä, jotka ovat pyrkineet jumalan luo, jotka ovat päässeet täydellisiksi, jotka ovat saavuttaneet totuuden tiedon. Nämä ihmiset ovat sitten aivankuin ilmoittaneet jumalan muille ihmisille; he ovat vain selittäneet, mitä elämä on. On sama, miltä kannalta asiaa katsoo. Tosiseikka on, että näitä vapahtajia on ollut olemassa, että he ovat olleet ihmisiä ja samalla ilmentäneet jumalaa. He ovat olleet jumalaisia olentoja, mutta eivät sen merkillisemmällä tavalla kuin kuka muu ihminen tahansa voisi sitä olla, jos hän olisi yhtä täydellinen kuin he. Tämä on teosofinen käsitys asiasta.

Mutta me tiedämme, ja meidän täytyy pitää juuri mielessä, että koko tämä symboliikka, koko tämä vertauskuva vapahtajan syntymästä, elämästä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta, eli koko tämä historia on samalla myös tosi ulkonaisesti sillä tavoin, että se on ollut jonkun erityisen ihmisen historiallinen elämä, ja tosi myös sillä tavoin, että tämä sama vertauskuva on samalla myös vertauskuva toisesta, sisäisestä asiasta. Sillä jos nyt olisi joka uskonnossa ollut vapahtajansa, joka juuri sille olisi tuonut pelastuksen sanoman, niin silloin tietenkin kristillinen käsitys Jeesus Kristuksesta ja kristillinen käsitys Jeesuksen syntymästä olisi vain kristillinen, eikä voisi tarkoittaa mitään muuta kuin juuri tuon Jeesus Kristuksen syntymää. Silloin meidän tietenkin täytyisi sanoa, että kristityt erehtyvät, jos he luulevat, että Jeesus Kristus on tullut pelastamaan muitakin kuin kristityitä, sillä toisissa uskonnoissa on toisia vapahtajia, jotka aivan samalla tavoin ovat pelastaneet niihin kuuluvat ihmiset näyttämällä heille elämän tien ja jumalan.

Mutta me tiedämme teosofiselta kannalta, olemme oppineet, että tämä oppi, mikä joka uskonnossa uudistuu, tämä

oppi vapahtajasta, joka on meidät vapahtanut ja joka on ihmiskunnan vapahtanut – sillä uskonnoissa selitetään aina, että hän on vapahtanut koko ihmiskunnan – me tiedämme, me olemme ymmärtäneet, me olemme kuulleet, me olemme saaneet oppia ja tiedämme, että tämä oppi on samalla vertauskuva aivan yleisinhimillisestä totuudesta. Voisimme todella sanoa yleisinhimillisestä totuudesta, sillä tiedämme, että on olemassa ainakin kaksi asiaa, joita juuri tämä oppi pelastuksesta, vapahtajasta, vapahtajan syntymästä, elämästä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta kuvaa. On ainakin kaksi sellaista tosiseikkaa olemassa. Katsokaamme lyhyesti niitä.

Toinen on se, mitä me voisimme kutsua järjen heräämiseksi. Jos me ajattelemme ihmiskuntaa eläinten kannalta, jos me ajattelemme nykyistä eläinkuntaa, silloin heti voimme sanoa, että eläimissä ei ole järkeä, eläimissä ei ole järjen valoa. Eläimessä on tunnetta, eläimessä on kyllä myös jonkinlaista ajatusta, ymmärrystä. Me näemme paljon hapuilevaa ymmärrystä eläimessä, mutta me emme näe siinä järkeä korkeammassa, ylevämmässä merkityksessä, sitä järkeä, joka kysyy: Missä on jumala, kuka on jumala, kuka ihminen on, mitä on elämä, mistä minä olen tullut ja mihin minä menen? Näitä kysymyksiä eivät eläimet tee. Näitä kysymyksiä ei liioin tee ihminenkään, jos hän on perin eläimellisellä kannalla, jos hän on vielä aivan eläimellis-persoonallinen olento, joka tyytyy suorastaan ruumiilliseen elämään. Silloin hän ei tee näitä filosofisia kysymyksiä, silloin hänessä järki jumalaisempana, korkeampana voimana ei vielä vaikuta.

Mutta epäilemättä on olemassa sellainen jumalainen järki, korkeampi, merkillinen järki, joka ihmisessä kysyy, mikä on totuus; joka tahtoo tietää, joka etsii ja kysyy. Tällainen järki on olemassa. Me emme voi sanoa, että se jonkinmoisen evoluution kautta olisi yksinomaan alhaalta päin kehittynyt, sillä silloin sellainen järki olisi luonnollisesti rajoitettu

persoonallisuuteen ja ruumiiseen, se olisi luonnollisesti rajoitettu ihmisen omaan itseensä, niin että se ei voisi muuta kuin palvella häntä itseään, hänen itsekkyyttään. Mutta tämä järki on aivan yleispätevä; se on teoreettinen järki, se on inhimillinen järki, sitä ei mikään rajoita. Kun ihminen kysyy: Mikä on totuus, niin ei hän kysy sitä missään itsekkäässä tarkoituksessa. Hänen sieluunsa on tullut silloin hirveä tuska, joka tahtoo tietää, ja se huutaa hänen kauttansa: Mikä on totuus? Hän on tullut silloin elämässään siihen kohtaan, että hän tahtoo tietää tämän asian, hänen täytyy saada tietää tämä asia, muuten on koko elämä musta ja pimeä, muuten kaikki menee hukkaan.

Kun tämä herää ihmisessä, silloin voi sanoa, että se järki on korkeudesta, että se järki on ylhäältä kotoisin. On tiedemiehiäkin, jotka suorastaan tunnustavat tämän. Esim. tuo tunnettu luonnontutkija Wallac nimenomaan sanoo, että ihmisen todellinen järki – "die reine Vernunft", niinkuin Kant sanoo – ei olisi voinut syntyä evoluution kautta, vaan että se on taivaallista luontoa, se on Prometheus-tuli, joka on taivaasta riistetty, se on jumalaista alkuperää. Tämä järki on kaikissa ihmisissä. Tämä järki on olemassa, sitä emme voi kieltää. Sentähden me kaikki olemme täällä nyt.

Tämä järki se meidät erottaa alemmista kehitysmuodoista, se meidät erotti eläinkunnasta, se nostaa meidät eläinkunnan yläpuolelle. Kun tämä järki meissä syntyy, silloin meidän täytyy sanoa, että vapahtaja syntyy meidän sisässämme, vapahtaja, joka pelastaa meidät pimeydestä ja tietämättömyydestä. Sillä mitenkä voisi päästä tietämättömyydestä muuten kuin järjen avulla, mitenkä pimeydestä muuten kuin valon avulla? Se on järki, joka on kaikissa ihmisissä vapahtaja, se on järki, jonka toinen puoli myöskin on ymmärrys ja ajatus. Ne ovat syntyneet alhaalta päin, mutta järki korkeammassa merkityksessä on ylhäältä. Järki on ihmiskunnan vapahtaja, aivan niinkuin Jeesus Kristus

sanoo: "Vaeltakaa niinkauan, kuin teissä on valo. Korottakaa Ihmisen poika itessänne. Jos valo, joka teissä on, on pimeä, kuinka pimeä onkaan silloin itse pimeys!" Se on järki, jota Jeesus tarkoitti, se on juuri järki ihmisen sisässä, jota emme saa kieltää. Se yksin voi meidät pelastaa kaikesta tietämättömyydestä ja ristiriidasta. Se on ihmiskunnan vapahtaja.

Mutta niin totta kuin onkin, että järki yksin voi meidät pelastaa tietämättömyydestä, niin sittenkin voimme syystä kysyä: Saattaako järki pelastaa meidät myös itsekkyydestä, pahuudesta, synnistä, saattaako järki meidät siitä pelastaa? Ja me tiedämme, että esim. kristinuskossa juuri viitataan tähän, kun sanotaan: Järki ei voi teitä pelastaa omasta pahuudestanne, sentähden te tarvitsette vapahtajaa! Onko siis olemassa tällaista vapahtajaa, onko olemassa mitään muuta vapahtajaa kun järki? Mehän juuri tiedämme, että järki tavallisesti ilmenee sellaisena ymmärryksenä, ajatuksena, joka palvelee ihmisen itsekkyyttä. Ainoastaan noina korkeina hetkinä, jolloin ihminen aivankuin luonnon pakosta kysyy, mitä on elämä ja mikä on totuus, ainoastaan sellaisina hetkinä, jolloin jumalainen järki hänessä vaikuttaa, sellaisina hetkinä ei järki palvele hänen itsekkyyttään, mutta muuten se saattaa palvella itsekkyyttä.

Missä on siis se vapahtaja, joka voi ihmisen pelastaa itsekkyydestä, pahuudesta ja synnistä? Onko sellaista vapahtajaa olemassa? Jos nyt vapahtaja olisi Jeesus Kristusessa, niin silloin me voisimme sanoa, että Jeesus Kristus vasta toi pelastuksen; silloin me voisimme sanoa, että jumala, olkoon hän sitten kuka tahansa, että jumala ei ole ennen pitänyt ollenkaan huolta mitä tulee heidän pahuuteensa ja itsekkyyteensä. Mutta kuinka on? Onko Jeesus Kristus, tuo historiallinen henkilö, onko hän millään erityisellä tavalla ihmisten vapahtaja pahuudesta? Ei ole. Ei ole sen ihmeellisemmällä tavalla kuin muutkaan vapahtajat.

Mutta tuo suuri oppi, tuo suuri vertauskuva vapahtajan syntymästä, elämästä, kuolemasta ja ylösnousemuksesta, sisältää, kuten tiedämme, toisenkin salaisuuden, toisenkin totuuden. Se kuvaa myös toista luonnon tosiseikkaa, inhimillistä, sielullista tosiseikkaa. Se kuvaa sitä tosiseikkaa, että samoin kuin on olemassa jumalainen järki, joka pelastaa meidät tietämättömydestä, samoin on myös olemassa jumalainen rakkaus, jumalainen, elävä ihminen, sisäinen ihminen, jota kristikunnassa on kutsuttu mystiseksi Kristukseksi, että samalla on olemassa tämä luonnon tosiseikka, mystinen Kristus. Ei se ole mikään olento, joka on elänyt silloin tai tällöin maan päällä, vaan mystinen Kristus on – niinkuin teosofiassa sanotaan – kristusprinsiippi, jumalainen rakkaus, elävä voima; ei mikään kuollut aate, vaan elävä todellisuus, elävä voima, joka on ihmiskunnan takana ja joka voi herätä ihmisen sisässä. Tämä on mystinen Kristus. Me aivan selvästi näemme, että Paavali puhuu siitä, kun hän sanoo, että "sitä varten minä teen työtä, että Kristus teissä syntyisi ja kasvaisi, että Kristus teissä varttuisi ja kasvaisi". Eihän Kristus persoonallisena olentona, inhimillisenä olentona voi syntyä toisen ihmisen sisässä. Kun Paavali teki työtä sen puolesta, että Kristus varttuisi opetuslapsissa, niin hän tietysti tarkoitti jotakin yleisinhimillistä, yleispätevää, yleistä asiaa, joka ei ole rajoitettu mihinkään aikaan tai paikkaan. Tämä mystinen Kristus on olemassa, tämä mystinen Kristus on todellisuus, aivankuin järjen valo on todellisuus, ja se voi ilmetä ihmisen sisässä.

Jokaisessa ihmisessä on jumalainen järki aina yhtäpitävä. Me tiedämme, että matematiikka on ilmaus puhtaasta järjestä; siinä ei kukaan sano eri tavalla. Kaksi kertaa kaksi on neljä. Jokainen, jossa on se valo, myöntää, että kaksi kertaa kaksi on neljä. Järki, puhdas järki on yhtäpitävä kaikissa.

Samalla tavoin on olemassa mystinen Kristus, joka

sekin on sama kaikissa ihmisissä, joissa se on herännyt. Se on rakkaus. Se on elävä rakkaus ja rakkauden elävä voima. Se on aivankuin elävä ihminen, joka syntyy ihmisen sisässä. Sentähden voidaan sanoa, että ihminen ei ole vielä ihminen sanan täydellisessä merkityksessä, niin kauan kuin hänessä ei vielä ole syntynyt mystinen Kristus. Vasta sitten, kun hänessä on Kristus syntynyt, vasta sitten hän on todellinen ihminen ja vasta sitten voidaan puhua, että ihminen on pelastettu pahan tieltä, että ihminen todella on astunut sellaiseen elämään, jossa hän enää ei ole itsekkyyden alainen, vaan jossa elämässä hän välttämättä yhä enemmän vapautuu itsekkyydestä, pahuudesta ja synnistä. Me voimme sanoa niin, että se ihminen, jossa Kristus on syntynyt, on siveellisesti pelastettu.

Tämä on tuo suuri totuus mystisestä Kristuksesta, ja siinä eivät auta minkäänlaiset inhimilliset luulot tai luulottelut. Ei ihminen ollenkaan voi luulotella itselleen: minussa on syntynyt Kristus, tai minä olen pelastettu. Tuohan ei olekaan niin tavallista, että joku sanoo: minussa on syntynyt Kristus, vaan tavallisesti puhutaan siitä, että ihminen on pelastettu. Pelastettu – mitä se voisi merkitä? Jollei se ole suorastaan jonkinlaista autosuggestiota, hysteeristä sairaalloisuutta, jollei se ole suorastaan mielikuvitusta, niin sen pitäisi merkitä sitä, että ihminen on pelastettu pahuudesta, synnistä ja itsekkyydestä, että ihminen on pelastettu helvetistä omassa itsessään, että ihminen on pelastettu pahasta. Tässä on kysymyksessä henkinen todellisuus. Ihminen ei voi sitä sanoa, ennenkuin Kristus on hänessä syntynyt. Jos hän niin sanoo itselleen tai muille, niin hän vain uskottelee, hän luulottelee, mutta elämän todellisuuden edessä hän ei voi sitä sanoa, hän ei voi sanoa: "Minä olen pelastettu pahasta, synnistä ja itsekkyydestä, ennenkuin Kristus todellisuudessa on syntynyt hänen sisässään. Ja kun Kristus todellisesti on hänen sisässään syntynyt, silloin on hänelle tapahtunut sellaista, että hän sen kyllä tulee tietämään. Sillä me tiedämme, että ne ihmiset,

joissa Kristus on syntynyt, joissa on syntynyt tuo pelastava, mystinen voima, eivät ole kuolevaisia samalla tavoin kuin muut tavalliset ihmiset. He eivät ole kuolevaisia sanan tavallisessa merkityksessä. He eivät ole kuolevaisia siinä merkityksessä, että he elettyään jonkin aikaa kuoleman jälkeen erilaisissa tiloissa, kaamalookassa ja taivaissa, niinkuin me sanomme, että ihminen elettyään jonkin aikaa noissa tiloissa sitten aivankuin häviää persoonallisena olentona. Ja kun hänen korkeampi minänsä, hänen henkensä syntyy uudestaan maan päälle, niin se on uusi olento; se ei ole enää sama, vaan se on uusi persoona. Tavallinen ihminen on kuolevainen, mutta ne, joissa Kristus on syntynyt, eivät kuole tällä tavoin. Heissä on siksi paljon ja suorastaan hengessään minuutta, että se heidän minuutensa herää yli kuoleman. He käyvät lävitse nuo tilat, mutta eivät kadota minuuttaan, eivät kadota niin sanoaksemme omaa itseään, vaan kun he tulevat takaisin, niin heillä on tilaisuus sängen pian muistaa, että ovat ennen olleet olemassa, muistamaan, että he ovat pelastettuja olentoja. Tämä on se salaperäinen ero tavallisten ihmisten ja niiden välillä, joissa mystinen Kristus on syntynyt. Ja ne ihmiset, joissa mystinen Kristus on syntynyt, kasvanut ja varttunut, ovat tulleet itsetietoisesti kuolemattomiksi. Me tiedämme, että täydellisimmät heistä elävät aivan samoina olentoina, Mestareina, niinkuin me sanomme, läpi aikakausien. Sentähden on eräs tunnusmerkki olemassa, jonka mukaan ihminen voi tietää itse, onko hänessä syntynyt mystinen Kristus, kuuluuko hän pelastettujen joukkoon. On olemassa eräs tunnusmerkki ja se on, että hän silloin tuntee toisia, hän silloin tuntee, sanokaamme nyt tässä kristikunnassa, Jeesus Kristuksen, tuon toisen ihmisen, josta hän tietää, josta hän on kuullut, josta hän aivan varmasti tietää, että hänessä on elänyt ja elää mystinen Kristus täydellisyydessään. Hän tuntee silloin sen henkilön, sen ihmisen.

Tämä mystinen Kristus on siis suuri, aivan samalla

tavalla kuin järki on suuri todellisuus, jota emme voi kieltää. Ja jos jossakin ihmisessä on järki, niin hän heti tietää ja huomaa, kenessä toisessa on järki, jumalainen järki. Samalla tavalla mystinen Kristus myös nostaa ihmisen erityiselle tasolle, niin sanoakseni. Se on todellisuus, ja ihminen tämän todellisuuden valossa kyllä saattaa luulotella itselleen, että hän on pelastettu, tai nimittää sitä muilla nimillä, esim. että hän on Nirvaanan saavuttanut. Mutta jos ihminen todellisuudessa on jotakin saavuttanut, niin on olemassa siitä tuntomerkkejä, tunnusmerkkejä, joita hän voi itsekin itseensä sovittaa.

Nyt vihdoin, kun olemme tällä tavoin luoneet katsauksen uskontoon, huomanneet, mitä uskonto on, ja nähneet, että uskonto on todellisuutta, kokemusta, että se on ihmisen henkistä, sisäistä kehitystä, nyt me voimme silloin ymmärtää, mitä kirkko on, ja mikä olisi kirkon tehtävä ja merkitys.

Jos me kysyisimme tänä päivänä kirkolta, mitä kirkko on, niin saisimmekohan mitään vastausta. Ei kukaan meistä oikeastaan tiedä, mitä kirkko on. Kaikki me olemme kristityitä, kaikki me kuulumme kristilliseen kirkkoon. Mutta mitä se merkitsee? Se että me kuulumme kristilliseen kirkkoon, merkitsee, että me olemme erotetut buddhalaisista, islamilaisista jne. mutta onko se itsestään mitään, siihen tuskin voisimme mitään sanoa. Mehän olemme kaikki kristityitä keskenämme; ei siis ole mitään erotusta. On ainoastaan olemassa erotus meidän ja pakanain välillä, mutta sekö se on kirkkoa? Niin tietenkin luullaan meidän aikanamme; mutta siihenkö sitten supistuu koko kirkon merkitys?

Mitä sana "kirkko" merkitsee? En tarkoita suomalaista sanaa, se tietenkin on johtunut ruotsalaisesta sanasta "kyrka", joka puolestaan on johtunut alkuperäisestä kreikkalaisesta sanasta "kyriakon", joka merkitsee "herra". Mutta mitä sanoa "kirkko", jota vastaava sana kreikankielessä oikeastaan on "ekkleesia", mitä se merkitsee? Se merkitsee "valittujen

seurakunta". "Monet ovat kutsutut, harvat ovat valitut". Kirkon, jos se mitään olisi, pitäisi olla ekkleesia, valittujen seurakunta, sellaisten ihmisten seurakunta, jotka ovat valitut. Missä merkityksessä valitut? Joko siinä merkityksessä, että heissä elää mystinen Kristus, tai sitten siinä, että he itsetietoisesti pyrkivät mystistä Kristusta kohti, taikka sitten kirkko koostuisi näistä molemmista, mutta silloin näitä ihmisiä johtamassa olisi ainoastaan niitä, joissa mystinen Kristus on syntynyt ja jotka jotakin tietävät elämän salaisuudesta. Ja silloin ne, jotka todellisesti, itsetietoisesti sielunsa koko voimalla pyrkivät tätä mystistä Kristusta kohti, muodostaisivat pyhän seurakunnan, muodostaisivat kirkon, ekkleesian. Nyt kun kirkkoon kuuluvat kaikki, niin se merkitsee, että kaikki henki häviää, kaikki pyrkimys häviää; ei ole mitään tietoa, ei mitään pyrkimystä. Mutta kun kirkko olisi pyhään seurakunta, johon kuuluisivat tietäjät ja heidän opetuslapsensa, silloin me voisimme sanoa, että se kirkko olisi jotakin, silloin me voisimme sanoa, että sen suhde ulkomaailmaan olisi todella kuin lähetyssaarnaajan. Sen tehtävä ulkomaailman suhteen olisi silloin vaikuttaa suolana, vaikuttaa pelastavana voimana, nostaa ihmistä ylös tietämättömydestä, henkisestä pimeydestä, henkisestä kylmyydestä, sen tehtävä olisi silloin todellinen. Eivät ihmiset olisi silloin jaettu paikkakunnan ja ajan mukaan kristityiksi ja pakanoiksi. Kaikki ihmiset, jotka eivät kuuluisi siihen ekkleesiaan, kirkkoon, olisivat pakanoita siihen verraten. Ja emmehän me suinkaan olekaan missään ihmeellisemmässä merkityksessä kristityitä kuin nk. pakanat. Kaikki me olemme samanlaisia ihmisiä.

Jos siis olisi olemassa todellinen kirkko, ekkleesia, johon kuuluisivat tietäjät ja heidän opetuslapsensa, silloin kaikki muu ympäröivä maailma olisi siihen verrattuna pakanamaailma, ja kirkon tehtävänä olisi kutsua niitä ihmisiä, kutsua niin monta kuin mahdollista, suorittaa lähetyssaarnaajan työtä. Silloin yhä useampi sielu voisi liittyä heihin, yhä

useammassa sielussa heräisi halu totuuteen, heräisi pyrkimys mystiseen kirkkoon. He liittyisivät siihen seurakuntaan; he saisivat siitä henkistä kannatusta; he alkaisivat silloin itsekin pyrkiä. Tämän luontoinen tehtävä olisi kirkolla, tämä olisi kirkon oikea ekkleesia, oikea sisäinen merkitys ja tehtävä. Ja jos kirkko on nyt muuta, niin se on kadottanut tietenkin tarkoituksensa, kadottanut merkityksensä, kadottanut henkensä. Ja jos me ajattelemme, mikä muu merkitys kirkolla silloin voisi olla, niin me ymmärrämme, että se voisi olla suureksi avuksi maailmalle siinä merkityksessä, että se vetäisi luokseen kehittyneempiä sieluja. Jos me nyt ajattelemme, mitenkä on sellaisen kehittyneemmän sielun laita, kun hän syntyy tähän maailmaan, niin meidän täytyy tunnustaa, että tukala on sellaisen kehittyneemmän sielun asema, kun se syntyy tähän meidän kristikuntaamme. Kehittyneellä sielulla on muistot ja tiedot henkisistä todellisuuksista. Kehittyneempi sielu itse elää ihanteessa, itse elää rakkaudessa ja aivankuin yläilmoissa. Hän uskoo ja luulee, että kaikki ihmiset ovat hyviä. Hän uskoo lapsena ja nuorena, että kaikki ihmiset ovat hyviä, kaikki tahtovat kaikkien parasta, kaikki palvelevat totuutta, kaikki tahtovat rakastaa, kaikki tahtovat tehdä oikein. Ja sitten, kun hän on elänyt jonkin aikaa tässä maailmassa, hän herää näkemään, että niin ei olekaan, että ihmiset eivät ollenkaan tavoittele totuutta, että ihmiset eivät ollenkaan välitä mitään elämän todellisuuksista. Heille ovat elämän todellisuutta ainoastaan sellaiset asiat, jotka kehittyneempää sielua eivät viehätä, todellisuutta nautinto, kunnia, rikkaus, valta, kaikenlaiset sellaiset asiat, jotka kehittyneempää sielua eivät viehätä. Hän tahtois Jumalaa, hän tahtois totuutta, hyvyyttä, rakkautta, jaloutta. Hän huomaa, että ihmiset juoksevat rahan perässä, ja silloin hänen herämyksensä on katkera. Mutta kukaties hänkin alistuu, kukaties hänkin, kun muut häneen vaikuttavat, kun muut hänelle selittävät: Sinä olet turhanpäiväinen olento, sinä olet hassu, sinä et tule toimeen

elämässä!, kukaties hänkin alistuu tällaisen elämän lakien alle.

Jospa meillä olisi sellaisia seurakuntia, sellaisia todellisia kirkkoja, yksi kussakin maassa, tai monta yhdessä maassa, todellisia ekkleesioita, pyhiä seurakuntia, jonne tuollainen kehittynyt olento voisi syntyä! Siellä annettaisiin hänen parempien ominaisuuksiensa kehittyä, niin että hän tulisi yhä jalommaksi, kehittyneemmäksi, puhtaammaksi. Jos niitä ominaisuuksia hänessä kasvatettaisiin, ajatelkaa kuinka paljon ihmiskunta silloin voisi kehittyä, kuinka paljon silloin todella kirkko voisi nostaa ihmiskuntaa! Silloin sen helmaan syntyisivät viisaat ihmiset, kehittyneet sielut, silloin se todella nostaisi ihmiskuntaa.